

Mottagare
Socialnämnden

Investeringsbehov 2025-2034

Förslag till beslut

- Socialnämnden godkänner investeringsbehov 2025-2034
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Den påtagliga demografiska utvecklingen, med betydligt fler äldre, gör att socialförvaltningen har ett stort behov av nya äldreboenden. Det är brist på platser idag och bristen kommer att öka. Socialförvaltningen kommer inte att kunna verkställa beslut om särskilt boende i tid och det finns risk för viten. Det behövs ungefär tre nya boenden med 90 platser de närmaste 10 åren. Detta förutom boendet i Klintehamn med 60 platser som snart börjar byggas och beräknas stå klart i början av 2026.

I övrigt är bedömningen att det finns behov av en ny gruppbostad LSS samt ett ändamålsenligt och större boendet, enligt SoL. För att kommunerna ska leva upp till förslag om ny lag om samsjuklighet så behövs också ett stödboende inom beroendevården. Bedömningen är att investeringsbehovet i lokaler uppgår till cirka 1,2 miljarder kronor 2025 till 2034. Övriga behov av investeringar bör rymmas inom investeringspotten.

Ärendebeskrivning

Syftet med att ta fram investeringsbehovet för respektive förvaltning är att få en samlad bild av regionens investeringsbehov baserat på den demografiska utvecklingen. En beskrivning av investeringsbehovet är också grund för nämndens förslag till investeringsäskande för de kommande fem åren, som presenteras i mål- och budgetskrivelsen.

Investeringsbehovet är baserat på lokalbehovsplanen som socialnämnden beslutade om 6 december 2023 samt tidigare beslutad Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022-2031 och Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2022-2031. Detta ärende är en kort beskrivning av investeringsbehovet samt en kostnadsbedömning. Socialförvaltningens investeringsbehov avser skattefinansierad verksamhet och utgår ifrån dagens penningvärde.

Behov utifrån demografisk utveckling

Särskilt boende för äldre

Gotland har både i antal och procent den största ökningen i landet i åldersklassen 80 år och äldre. Ökningen bedöms bli 2 393 invånare fram till 2031, vilket är en ökning med 58 procent. Detta ökar självklart behovet av äldreboenden och så långt som befolkningsprognoserna sträcker sig, mot mitten av 2030-talet, syns ingen minskning. Socialförvaltningen har redan idag brist på boendeplatser på särskilt boende för äldre med ett 60-tal ej verkställda beslut om insatsen. Om ett beslut inte verkställs inom viss tid så kan det leda till viten, en särskild avgift till IVO (inspektionen för vård och omsorg). Bristen på platser kommer att öka rejält de närmaste åren och det kommer att vara brist även när nya platser tillkommer.

För närvarande är ett äldreboenden med 60 platser på gång att byggas, det är i Klintehamn och ska börja byggas i början av 2024. Det beräknas vara inflyttningsklart först 2026.

Utifrån befolkningsprognosen är bedömningen är att det behövs minst tre boenden med 90 platser de närmaste 10 åren. Det stora problemet är dock bristen på byggbar mark som gör att det blir förseningar. För samtliga alternativ till mark att bygga på så saknas det grundläggande förutsättningar så som detaljplaner eller infrastruktur, och det tar flera år innan marken kan bebyggas. Ett alternativ för att skynda på byggandet av äldreboenden är att köpa byggklar mark, mark som är planlagd för vård- och omsorgsboende. Socialförvaltningen har nu fått i uppdrag av socialnämnden att undersöka köp av privat mark. Detta fördyrar investeringen.

Socialnämnden har beslutat anta lokalbehovsplanen och där tidigarelagt boenden då det är så stor platsbrist idag. Utifrån detta så skulle ett uppskattat investeringsbehov se ut så här (antagandet är baserat på byggnad i fler plan, 90 platser samt utgift fördelad på två år och i dagens penningvärde):

Säbo (tkr)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa
Klintehamn (184 mnkr)	65 000										65 000
Utrustning säbo	6 000										6 000
Slite			121 500	121 500							243 000
Utrustning säbo				6 000							6 000
Visby		121 500	121 500								243 000
Utrustning säbo			6 000								6 000
Säbo Gotland 1							121 500	121 500			243 000
Utrustning säbo								6 000			6 000
Säbo Gotland 2										243 000	243 000
Utrustning säbo										6 000	6 000
Summa 10 år	71 000	121 500	249 000	127 500	0	0	121 500	127 500	0	249 000	1 067 000

Ovanstående är ett uttryck för socialnämndens bedömning av behovet. En rimlig uppskattning skulle kunna vara en investeringsutgift för särskilt boende med cirka 125 000 tkr per år de närmaste tio åren. Observera att utgift för

mark kan tillkomma. Totalt (inklusive Klintehamn) uppgår investeringsutgiften de närmaste 10 åren till uppåt 1,2 miljarder kronor.

Övriga boenden

Det kommer att vara en viss brist på **bostad med särskild service LSS** (gruppbostad) inom den kommande 10 årsperioden, men det är mycket svårt att prognostisera då underlaget är litet. Den demografiska ökningen ses även i målgruppen kring personer med funktionsnedsättningar vilket ger behov av fler bostäder. Bedömningen är att det behövs ett boende med sex platser närmaste åren.

Det är cirka 45 brukare som bor i **bostad med särskilt service SoL**. I egen regi finns ett boende med 6 platser som finns på Korpenområdet. Fastigheten och bostäderna är inte tillgänglighetsanpassade för verksamheten. Det finns ett ökat behov av fler gruppbostadslägenheter enligt SoL.

Behov utifrån ändrad lagstiftning

Stödboende (lågtröskelboende)

En ny lagstiftning enligt samsjuklighetsutredningens föreslås träda i kraft 2026. Personer med samsjuklighet behöver vård och stöd av flera verksamheter inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten. Utifrån förslaget till ny lagstiftning så ska kommunerna ha stödboenden, vilket inte finns på Gotland idag. Detta innebär att Region Gotland behöver starta upp stödboenden enligt SoL för dessa målgrupper. Då det inte finns lokaler idag så behövs investeringsmedel för att tillskapa stödboende. För att bygga ett stödboende med 10 platser är bedömningen att investeringen kan uppgå till mellan 20 000 och 25 000 tkr. Se vidare utredningsuppdrag om stödboende RS 2021/704 (RS 2022-11-23, § 380) och SON 2022/125.

Övriga investeringsbehov, ej lokaler

Verksamhetssystem

Idag finns två verksamhetssystem i förvaltningen, ett för HSL, SoL och LSS (Treserva) samt ett för individ- och familjeomsorgen (Lifecare). Systemen har funnits i flera år och kan komma att behöva upphandlas på sikt vilket kan innebära stora investeringsutgifter.

Övriga investeringar

Övriga investeringar kan till exempel vara olika typer av välfärdsteknik vilket höjer kvaliteten för brukarna och underlättar för medarbetarna, detta blir oftast driftkostnader. Den årliga investeringspotten bedöms täcka lokalanpassningar och utrustning de närmaste åren.

Driftkonsekvenser

Driftkostnaderna för äldreboendena kommer att öka i takt med att fler boenden byggs och det blir fler personer som får insatsen särskilt boende. Kostnadsökningen avser både lokaler och personalkostnader samt ökade kostnader för köp av tjänster beroende på om driften av boendena sker i egen eller privat regi. Kostnadsökningen finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen. En faktor som kan bromsa kostnadsutvecklingen är ett generellt byggande av bostäder som är tillgängliga och anpassade för en åldrande befolkning. Då kan fler bo kvar i det egna hemmet med insatser från till exempel hemtjänst och hemsjukvård.

Hemsjukvården har idag verksamhet i en inhyrd lokal centralt i Visby, men efter förändring av fastigheten måste hemsjukvården nu flytta. Planen är att en lokal på Visborg hyrs in och byggs om. Hyreskostnaden kommer då att öka rejält, ökningen är nästan 50 procent. Finansiering kan ske med tillskott från resursfördelningsmodellen men ger minskat utrymme till att finansiera övrig verksamhet.

Fler platser på bostad med särskild service LSS innebär ökade kostnader och för detta finns ingen finansiering. Verksamheten är idag rejält underfinansierad med stora budgetunderskott.

Fler platser inom bostad med särskild service SoL ökar förvisso lokalkostnaderna men kan sänka kostnaderna för köp av verksamhet, bedömningen är att det kan bli en sänkning av nettokostnaden.

För att kunna finansiera och starta stödboende (lågtröskelboende) måste budgetram tillföras. Det är en ny verksamhet och förutsättning för att kommunerna ska kunna bedriva verksamhet i enlighet med lagförslag om samsjuklighet.

Ett allmänt problem är att hyrorna för nya boenden blir betydligt högre på grund av att det är stora allmänna kostnadsökningar. Detta gör att fler brukare inte kommer att kunna betala hyran och en konsekvens kan vara att brukaren då måste ansöka om försörjningsstöd. Ett alternativ är att socialförvaltningen sätter en gräns för hur hög hyra en brukare ska betala, ett hyrestak. Socialförvaltningen subventionerar i så fall hyran vilket ökar kostnaderna för socialförvaltningen. Flera kommuner i landet har någon typ av hyrestak eller subvention av hyror. Förvaltningen ska utreda frågan om hyrestak.

Investeringsbehov sammanfattning

Investeringsbehov (tkr)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa
Äldreomsorg säbo	71 000	121 500	249 000	127 500	0	0	121 500	127 500	0	249 000	1 067 000
SoL boende		22 000									22 000
LSS boenden		35 000									35 000
Stödboende	25 000										25 000
Summa	96 000	178 500	249 000	127 500	0	0	121 500	127 500	0	249 000	1 149 000

Bedömning

Beskrivning av socialförvaltningens investeringsbehov 2025-2034 följer anvisning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen daterad 2024-01-26

Lokalbehovsplan socialnämnden daterad 2023-12-06

Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022-2031, daterad 2022-10-20

Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2022-2031, daterad 2023-02-09

Utredning Lågtröskelboende, daterad 2022-05-13

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

RS registrator

RSF ekonomi och styrning

SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef